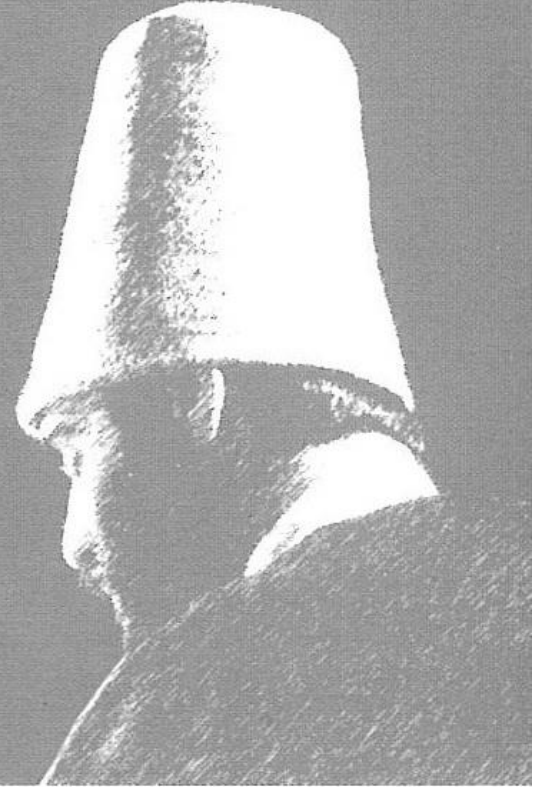

AKHİSARLI

ŞEYH İSÂ MENÂKİBNÂMESİ

XVI. YÜZYIL

Yrd. Doç. Dr. Sezai KÜÇÜK
Dr. Ramazan MUSLU

ASİYAN
YAYINLARI

AKHISARLI
ŒEYH İSÂ
MENÂKİBNÂMESİ
(XVI. Yüzyıl)

İLYAS İBN İSÂ AKHİSÂRİ SARUHÂNİ
(ö. 967/1559)

Yayına Hazırlayanlar
Sezai KÜÇÜK
Ramazan MUSLU

AKHISAR BELEDİYESİ KİTAPLIĞI

ŞEYH İSA MENAKİBNAMESİ

İlyas İbn İsa Akhisârî Saruhânî (ö. 967/1559)

Yayına Hazırlayanlar

Sezai KÜÇÜK

Ramazan MUSLU

İç Düzenleme

D. AH DERVİŞOĞLU

Kapak

Aydın Yıldırım DURAN

Baskı

Değişim Yayınları

Yayın Kodu

978-975-8289-52-3

1. Basım / Mayıs 2003
2. Basım / Mayıs 2010

Başkan'dan...

Akhisarlılar yaklaşık 550 yıldır "çağlak" (çağlayık) dediğimiz mahalde toplanıp, baharı karşılarlar. Piknik yapıp sohbet ederler, keşkek pişirip zerde kaynatırlar. Güreş tutup cirit, değnek oynatırlar. 550 yıldır, dönemsel zorunlulukların haricinde en yoksul yıllarında dahi burada toplanıp yoksulluklarını coşkuyla paylaşırlar.

Bu coşku, bilginin, sevginin, inancın simgesi olmuş Şeyh Mecdüddin İsa'nın 550 yıl önce memleketine dönüşünün, Akhisarlıların Şeyhlerine kavuşmalarının coşkusudur. Yaşamı boyunca Akhisarlılara, sevenlerine, inananlara muhakkak ilim ve sanat öğrenmelerini nasihat eden, zahiri ve batini ilimleri yazmakla, öğretmekle meşgul olan Şeyh İsa'ya olan hayranlık o kadar büyüdü ki; artık bu hayranlığı bir festival ile yaşıyor ve yaşıyoruz. Şeyh İsa'nın 550 yıl öncesinden, bilim ve sanata günümüze tuttuğu ışık ile geleceğimizi aydınlatmaya çalışıyoruz.

Gelenekten geleceğe sürdürmeye çalıştığımız bu yolculuğun gelecek kuşaklara aktarılabilmesi için ŞEYH İSA MENÂKİBNÂMESİ'nin yeni baskısına katkıda bulunabilmek bizlere ancak mutluluk verebilir.

Bu vesileyle 550 yıl önce Şeyh İsa hazretlerinin oğlu İlyas Çelebi tarafından yazılan bu kitabın bugünkü haliyle bizlere ulaşmasında çok büyük emekleri olan araştırmacı sayın İsmail Aydın'a, ısrarla kitabın Osmanlıcasını bulup yayınlanması için çaba sarfeden Şeyh İsa mahallesi muhtarı Zarfif Süzün'e, kitabın Osmanlıca metnini yıllarca muhafaza eden sayın Erkan Aydınlioğulları'na, Çağlak Festivaline sebep olan Şeyh İsa hazretlerinin "çağlak" mevkinde Akhisarlılarla kavuşması-

nın ve Şeyh İsa'ya duyulan sevgi ve saygının ifadesi olarak kutlanmasının altını çizen eski kaymakamımız Seyfullah Hacımuftuoğlu'na, festival açılışının ilk kez Şeyh İsa camiiinde yapılmasını sağlayan eski belediye başkanımız Erdoğan Kanburoğlu'na teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca festivalin 491'inci yılı sebebiyle yazdığı kitap ile bizlerin Şeyh İsa hazretleri ile buluşmasına katkıda bulunan Mehmet Emin Müderrisoğlu'nu saygıyla anarım.

Salih HIZLI
Belediye Başkanı

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Toplumlar kendi kültürel miraslarına sahip çıktıkları müddetçe ayakta kalırlar ve milletler arası ortamlarda varlıklarına yer bulabilirler. Türk toplumu tarihin derinliklerinden gelen ve İslamla bütünleştiği kültürel mirasıyla kendine özgü bir medeniyet kurmuş ve bu medeniyetle hala güçlü bir şekilde varlığını sürdürmektedir.

Türk medeniyetinin temelinde genelde İslam, özelde ise Tasavvufun ayrı bir yeri vardır. Tasavvuf; Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde bir hoşgörü iklimi kurmuş ve toplumu bu hoşgörü ikliminden geçirerek huzur ve sükun içinde bir hayatın idamesine yardımcı olmuştur. Tasavvuf ikliminin oluşmasında, Ahmet Yesevi, Hz. Mevlana, Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre, Hacı Bayram Veli ve Akşemsetdin gibi tasavvuf önderlerinin yeri büyüktür.

İşte elinizdeki menakıbname de, bu bağlamda değerlendirilebilecek, Hacı Bayram Veli Tarikatının mensubu, Akşemsetdin yolunun yolcusu, bütün kaygısı halkın selameti ve isticameti olan ve hayatını bu uğurda harcayan bir Anadolu Ereni'nin hayat hikâyesidir.

Şeyh İsâ Meccüddin Akhisari; tasavvuf mesleğini en iyi şekilde icra eden ve bütün kaygısı ulaşabildiği insanları eğitmek, onlara sevgi ve hoşgörü aşılamak olan, halka hizmeti Hakk'a hizmet gören ve bütün mahlukata şefkatle muamele eden XVI. Asır Anadolusunda önemli bir mutasavvıftır.

Biz bu mutasavvıfın önemine ve özelliğine binaen elinizdeki menakıbnamayı Türk kültür hayatına kazandırmak istedik.

Kitabı hazırlarken, mevcut olan nüshalarına ulaşmaya çalıştık ve elde ettiğimiz iki nüshayı karşılaştırarak metni ortaya koymaya çalıştık. Metni ortaya koyarken de dilinin orijinallğine mümkün olduğu kadar sadık kalmaya özen gösterdik.

Bu ikinci başkda menâkıbnâmeyi kısmen sadeleştirmeye gayret ettik. Metin içinde geçen bazı tasavvufi kavramları ve günümüz okurunun anlamada zorluk çekeceği kelimeleri bu sadeleştirme esnasında metnin kendi akışını da bozmadan vermeye çalıştık. Yine okuyucunun dikkatini çekmek için menkıbelere, ana metinde bulunmayan başlıklar koyduk.

Kitabın başına eklediğimiz Giriş kısmında bulunan Şeyh İsmâ Meccüddin Akhisârî ile oğlu ve bu kitabın müellifi İbn İsmâ'nın hayat hikâyesini de elinizdeki Menâkıbnâmeyi esas alarak hazırladık.

Bu vesile ile eseri yayınlayarak Türk kültür hayatına kazandıran Değişim Yayınları yetkililerine de ayrıca teşekkür ediyoruz.

Gayret bizden, başarı ve hidâyet ise Allah'tandır.

12 Mayıs 2010, Sakarya

Yrd. Doç. Dr. Sezai KÜÇÜK

Doç. Dr. Ramazan MUSLU

İÇİNDEKİLER

Giriş.....	13
Menkabe ve Menâkıb	13
Şeyh İsmâ Meccüddin Akhisârî Saruhânî	15
İbn İsmâ'nın Hayatı, Kişiliği ve Halifeleri	22
Eserleri ve Hakkında Yapılan Çalışmalar	24
A. Eserleri	24
B. Hakkında Yapılan Çalışmalar	27
Akhisârî Şeyh Meccüddin İsmâ Menâkıbnâmesi	29
Fâsıkın Tövbesi ve Şeyhin İlk Yolculuğu	33
Sufî Bir Kadının Şeyhe Nasihati	34
Koç Kafasıyla Çomak Oynamak	36
Hazreti Pîr'in Şeyhe Nasihati	39
Pılav Düşmanlarını Görün	43
Kul Musun Âzâd Mısın?	47
Ölü ve Diriyi Hak Teâlâ Size Sebeb Verdi	48
Dervişlere Gelen Kurban	50
Kırk Yusuf Ve Balıklar	51
Ev Sahibinin Rüyası	52
Yiğit ve Şeyh Hazretleri	53
Ağaca İnen Nur	54
Hazreti Şeyh'in Evlilikleri	56
Şeyhim Öldü Ne Yapayım?	57
Dervişler ve Nişan Oyunu	59

Sultanım Bana Nasihat Eyle!	72
Atanın Hayır Duâsı Oğluna Devlettir	73
Dervişlerin Avamdan Farkı Nedir?	74
Rüya Tamamıyla Hayal Midir?	75
Rüyamda Yunurta Gördüm	80
Bir Merkebin Üzerine Bir Pars Binnmiş	80
Tüccarlar ve Şeyh Hazretleri	83
Denizciler ve Şeyh Hazretleri	84
N'olaydın Ben Bir Bahçenin Merkezi Olaydın	87
Şeyhi İmtihan Etmek İsteyen İki Kişi	88
Hazine Arayıcısı ve Halveti	89
Şeyhi Vefat Eden Derviş	90
Takdir Olunan Olacaktır	92
Düşmana Beddua Ettirmek	94
Şeyhin Geçimsiz Çiftlere Yardımı	95
Namazı Ağır Kılmak mı Hızlı Kılmak mı Sevaptır	97
Ebu Hanife Mezhebi Makbuldür	112
Zikirde Sallanmanın Sebebi	113
Baş Gözüyle Hak Teâlâ Görülür Mü?	114
Tâun ve Şeyh Hazretleri	117
Beş Vakti Kâbede Kılmak	117
Şeyhin Bağında Üzüm Yiyenler	120
Davetsiz Gelenin Hali	120
Halvette Hürirler Gören Derviş	121
Eden Bulur; Kuş ve Yılan	126
Eden Bulur; Şeyh ve Zorba	128
Hamza Dede	129
Alyon Yiyiciler ve Şeyh	130
Hak Rızası İçin 'Fâthâ' Deyin	134
Şeyhin İlk Halifesi	136
On Haslet	138
Zâhid Kime Derler?	138
Şeyh Hazretlerinin Velâyeti	140
Fahr-i Âlem (S.A.)'Den Selâm Getiren Yahudi Genci	140

Zikrin Nuru	140
İrâde Allah'ın	141
Getir Sana Verdiğim Tâca	145
İlim Ehlini Kadı ve Nâib Olmaktan Korul	147
Yüzdeki Nuraniyetin Zâil Olması	148
Kadı ve Nâiblikten Feragat	149
Saîd ve Şakî	152
Şeyh Tutmak: Sünnet-i Meşâyih	153
Şeyhin Şemâîli	154
Aydın Bölgesine Seyahati	155
Bir Münkiri İrşad Bin İyiyi İrşaddan Üstündür	156
Kuyumcunun Tövbesi	156
Mânevî Uçurma	158
Erkek Çocuk Olması İçin Yapılan Zikir	159
Yeni Doğan Çocukların Ölmemesi İçin Yapılan Zikir	159
Bir Kâfirin Müslüman Olması	160
Fakirin Asılmaktan Kurtulması	160
Kabirdeki Üç Ateş	162
Kabir Azabı	163
Nurdan Kandil	164
Şeyhe Sûnkast	164
Bal Şekerden Muteberdir	167
Yağlı Pide	169
Tanrı Türkçe Bilir Mi?	170
Âlem-i Kübrâ	171
O Budur; Bu O Değildir	173
Hâli Olmayan Halden Anlamaz	173
Dışı Karadır Lâkin İçi Aktır	173
Buz Ekini Keser Meğer Kar Yağa	174
Kıyamet Ahvâli	175
Kabir Ahvâli	177
Konşu Hakkı	177
Şeyhin Oğullarına Nasihati	179
Ücretle İbadet Etmek	180

Dilini Tut El Sözü'nü Yutl.....	180
Âlim ve Ârif.....	180
Âşıkların Hâli.....	181
Sââdet İçin Yedi Haslet.....	182
Alk Kargadan Az.....	183
Âkıbeti Hayır Olsun.....	184
Şeyhin Müderis Hocasını Vâkıasında Görmesi.....	184
Hakk'a Yakın Olmak İçin.....	185
Hased ve Zemmamlık.....	186
Köpeğin Hasletleri.....	187
Dilenci.....	188
Oğlanlı Hatun ile Nıkahlanmak.....	189
Mâsivâ Sıkleti.....	190
Âl-i Osman I.....	191
Bulutun İkiye Ayrılması.....	193
Gâibten Haber Vermek.....	194
Gördüğün Vâkıa Sahibtir.....	195
Kuyu Suyunun Taşması.....	196
Âl-i Osman II.....	197
Kıyamet Ne Zaman Kopar?.....	198
Vücûd Merkebi.....	199
Hak Dururken Halka Arz-ı Hâl Etmek.....	201
Kara Basma.....	202
"Yağmur Yağdır" Demek Lazım Değil.....	202
Sünneti Terk Etmek.....	203
Ehl-i Bid'at.....	204
Abdest Nuru.....	204
Hayvan Seygisi.....	205
Dervişlerin Canı Et Yemek İsteyince.....	206
Namussu ve İtibar Ehlî Kimdir?.....	207
Kabir Azâbı.....	208
Tövbe Talimi.....	208
Kaderiye Mezhebi.....	210
Rabbe Yakın Olanlar.....	211

Cennet Hûnîleri.....	212
Tövbe Verirken El Tutmak.....	214
Sözün Yüzü ve Ardı.....	214
Kiminle Evleneyim?.....	215
"Gömleği Yüyük" Demedi.....	216
İki Sarhoşluk Bir Yerde Cem' Olmaz.....	217
Ölü Müsün Dirî Misin?.....	218
Pir Sûretinde Şeytan.....	219
Giden Geri Gelmez.....	219
Nasihati Önce Kendi Nefsine Yap.....	220
Uhrevî Dua İsteyen Yok Mu?.....	221
Benim Halim Ne Olur?.....	222
Derviş Olmak İsteyenler.....	222
Tövbe ile Gelenlerin Ağzından Nur Çıkar.....	223
Tabir Edilemeyen Vâkalar.....	224
Nohut Miktarı Afyon.....	225
Tefekkür Ehlî Kimdir?.....	226
Şeyh'in Doğru Seferi.....	226
Akgeyi Pâk Ver.....	240
Doğruya Hak Yardımcıdır.....	241
Kur'an Okumak Veya Okutmak Yüz Karasını Siler.....	242
Ehl-i İlhâdın Binde Biri İrşâda Kâbil Olmaz.....	244
Risâle-i Meşâyih.....	246
Meşâyih Kısvesi.....	248
Tarîk-i Müstakim.....	249
Bir Vâkıâ.....	251
Kur'an Nuru.....	252
Kiminin Kabrinden Nur Çıkar Kiminin Kabrinden Nâr.....	253
Şeyhin Vasiyeti.....	255
Şeyhin Vefâtı.....	257
Şeyhin Halifeleri.....	258
İbn İsâ'nın Halifeleri.....	259
İbn-i İsâ'nın Şemâli.....	260

GİRİŞ*

Menkabe ve Menâkıb

Arapça nekabe (isâbet etmek, bir şeyden bahiste bulunmak yahut haber vermek) kökünden türeyen “menkabe” (çoğulu: menâkıb) sözlükte, “öğünülecek güzel iş, hareket ve davranış” manalarına gelmektedir. Menkabe yahut menâkıb, tasavvuf tarihinde, sûfîlerin izhâr ettikleri hârikulâde olaylar demek olan kerâmetleri nakleden küçük hikayeler manasında tahminen IX. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlanmıştır. Bu sebeple, çok yaygın olmamakla birlikte, kerâmet kelimesinin çoğulu olan kerâmât da menkabe veya menâkıb yerine kullanılmıştır. Buna Gülşehrî'nin XIII. yüzyılda yazdığı *Kerâmât-ı Ahî Evren*'i ile Nasuh b. İsrâîl'in *Kerâmâtü'l-kâmilîn*'i örnek olarak gösterilebilir.¹

Belli bir dönemden sonra kerâmet, velîlerin en dikkat çeken alâmetleri olarak kabul edilmeye başlamış ve ayrılmaz bir parçası gibi görülmüştür. Bu yüzden, IX. yüzyıldan

---

* Girişte yer alan “Menkabe ve Menâkıb” ile “Şeyh İsâ Mevdüddin Akhisârî Saruhânî” başlıkları Sezai Küçük; “İbn İsâ'nın Hayatı, Kişiliği ve Halifeleri” ile “Eserleri ve Hakkında Yapılan Çalışmalar” kısmı Ramazan Muslu tarafından hazırlanmıştır.

¹ Ahmed Ateş, “Menâkıb”, *İA*; Ahmet Yaşar Ocak, *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler (Metodolojik Bir Yaklaşım)*, Ankara 1992, s. 27.

AKHİSARLI ŞEYH İSÂ MENÂKİBNÂMESİ

XVI. YÜZYIL

İSÂ MECDUDDİN AKHİSARİ'NİN VASIYETİNDEN

“Evvel öğüdüm size bu olsun ki, namazı elden ve zikri dilden düşürmen. Benî sevenler ve benim tarîkim üzerine olanlar mansıb ve merâtib gözlemeyeler. Harâmlardan ellerin ve yalanlardan dillerin ve yetlü yerlerden yolların keseler.

Bizim sevdiğimiz sevenler dünya ve âhirette bizim iledir ve bizdendir ve biz ânlar ileyüz.

Benim evlâdım ilim tahsil iderken sanat öğrensinler. Hiç sanatsız olmasunlar. Sanatı olmayanların dünyada zillet çekmeleri eksik değildir. Sanatsızlık kişiyi nâmerde muhtaç eyler ve âzâde iken kul eyler. Benim evlâdım âr itmesünler sanat öğrenmeye.

Benim dervişlerim her gecede geçmişlerine armağanlar gönderüb yatsunlar. Benim bu öğüdüm tutanlar sahîh benim dervişlerimdir.”

genel dağıtım

DEĞİŞİM YAYINLARI

+90 (264) 278 56 39 - 272 13 81

s: +90 (264) 273 52 99

w.degisimyayinlari.com

gi@degisimyayinlari.com

online sipariş için:

www.kitapyurdu.com

ISBN 975-8289-52-7

9 789758 289523